

RENATA CIESIELSKA-KRUCZEK

Biblioteka Filologii Angielskiej | Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

„Biblioteka i Edukacja” Elektroniczne czasopismo Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Profil naukowy czasopisma:

Dyscyplina/specjalizacja: **Bibliotekoznawstwo i nauka o informacji**

Bazy indeksacyjne: **ICI Journals Master List / ICI World of Journals, Worldcat, BazHum, PBN/POL-Index, Directory of Open Access Journals (DOAJ), CEJSH, Google Scholar**

STRESZCZENIE:

„Biblioteka i Edukacja” jest elektronicznym czasopismem naukowym, w którym publikowane są materiały poświęcone przede wszystkim zagadnieniom z kręgu bibliologii i bibliotekoznawstwa. Recenzowane czasopismo wydawane jest regularnie od 2012 roku przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. W niniejszym opracowaniu zastosowano metodę analityczną poszczególnych numerów czasopisma jako materiałów źródłowych w celu przedstawienia jego historii, redakcji, opisu cech formalnych oraz charakterystyki przedmiotowej zawartości czasopisma.

SŁOWA KLUCZOWE:

czasopisma elektroniczne, czasopisma bibliotekarskie polskie, edukacyjna działalność bibliotek.

„Biblioteka i Edukacja” („BiE”)¹(ISSN 2299-565X) jest recenzowanym czasopismem elektronicznym wydawanym od 2012 roku w ramach działalności naukowej prowadzonej przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Pedagogicznego (BG UP) w Krakowie. Jego misją jest prezentacja i popularyzacja edukacyjnej działalności bibliotek oraz wymiana informacji i doświadczeń z zakresu biblio-

¹ „Biblioteka i Edukacja”, 2021, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/index> [dostęp: 2021-04-22].

tekarstwa. W półroczniku publikowane są artykuły, sprawozdania z konferencji i sympozjów naukowych, relacje z ciekawych wydarzeń oraz recenzje najnowszych wydawnictw z informacji naukowej, bibliotekoznawstwa oraz dziedzin pokrewnych. Czasopismo powstało z myślą o potrzebach bibliotekarzy, wspiera ich doskonalenie zawodowe i samokształcenie, a autorami tekstów są głównie pracownicy naukowcy oraz bibliotekarze.

Rys. 1. Grafika strony głównej czasopisma „Biblioteka i Edukacja” [rzut ekranu].

Geneza czasopisma

Pomysł założenia e-czasopisma powstał w 2011 roku jako odpowiedź na duże zainteresowanie tematyką kształcenia w bibliotekach i dla bibliotek. Problematyka ta była motywem przewodnim konferencji „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Funkcje i wyzwania w XXI wieku”², a jeden ze zgłaszanych postulatów pokonferencyjnych dotyczył kontynuacji wymiany doświadczeń bibliotekarzy w zakresie prowadzonych usług kształcenia. Tak powstała koncepcja założenia periodyku, którego już sama nazwa, „Biblioteka i Edukacja”, oddaje główne obszary zainteresowań autorów zamieszczających teksty. Dyrektor Biblioteki, wprowadzając „BiE” na rynek czasopism o tematyce bibliologicznej, wyjaśniał: „edukacja jest jednym z najważniejszych obszarów działalności biblioteki, a w kontekście postępującej technologii informacyjnej i komunikacyjnej poruszany jest zbyt rzadko”³. Podjęto decyzję o utworzeniu czasopisma elektronicznego, istniejącego tylko w sieci, bez odpowiednika wersji drukowanej, którego istotą będzie wymiana myśli naukowej oraz przekazywanie użytkownikom wyników najnowszych badań bez żadnych opóźnień i ograniczeń. Adresatami periodyku są bibliotekarze różnych typów bibliotek, specjaliści informacji i nauki o książce, studenci oraz wszyscy zainteresowani światem bibliotek.

Biorąc pod uwagę możliwość szybkiego procesu publikacji, brak ograniczeń przestrzenno-czasowych oraz niskie koszty, zdecydowano się na stworzenie półrocznika (wydawanego regularnie w czerwcu i grudniu). Jednoczesny dostęp nieograniczonej liczby użytkowników w globalnym zasięgu, łatwość wyszuki-

2 Pierwsza konferencja z cyklu „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej” zorganizowana była przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w maju 2011 roku.

3 S. Skórka, *Tytułem wstępu*, „Biblioteka i Edukacja”, 2012, nr 1, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/1/1> [dostęp: 2021-04-22].

wania treści oraz archiwizacja tekstów to niewątpliwe zalety wydawania czasopisma w modelu Open Acces. „BiE” zapewnia bezpłatny dostęp do pełnych treści publikacji naukowych, bez barier prawnych i technicznych, w tym bez konieczności logowania się. Wszystkie artykuły periodyku udostępniane są na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0) na platformie Open Journal Systems.

Redakcja, Rada Programowa

Zespołem koordynuje redaktor naczelna, którą to funkcję powierzono sekretarzowi naukowemu BG UP⁴. Zadania redaktora naczelnego koncentrują się na zarządzaniu zespołem, czuwaniu nad realizacją zaplanowanych zadań, terminowością prac nad poszczególnymi etapami wydawania nowych numerów oraz na merytorycznej ocenie publikacji.

W skład zespołu redakcyjnego „BiE” wchodzi, oprócz redaktora naczelnego, dwaj redaktorzy, korektorzy, bibliotekarze odpowiedzialni za opracowanie graficzne i łamanie tekstu, administrator portalu e-czasopisma oraz tłumacz. Zespół prowadzi prace związane z pozyskiwaniem nowych autorów i współpracowników także spoza środowisk bibliotekarskich. Redakcja dba o popularyzację „BiE” w środowisku bibliotekarskim poprzez zamieszczanie tekstów polecających w czasopiśmie, rozdziałach w monografiach, wystąpieniach na konferencjach i seminariach.

Poszczególne numery są tematyczne, a redaktorzy prowadzący są odpowiedzialni za ich kształt, zawartość, merytoryczny poziom artykułów oraz komunikację z autorami. To oni kierują zaproszenie do całego środowiska bibliotekarzy, naukowców, w szczególności zaś specjalistów związanych z tematem numeru.

Rada Programowa składa się z pracowników naukowych oraz dyrektorów bibliotek z całego świata: Library Resource Sharing, The Graduate Center of the City University of New York (USA); Central Library, Levinsky College of Education, Tel Awiw (Izrael); Central Library and Department of Information and Records Management, Marmara University, Stambuł (Turcja); Biblioteca Central da Biblioteca, Arquivo e Museu Universidade dos Açores, Ponta Delgada (Portugalia). Polskę reprezentują samodzielni pracownicy nauki z Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, Biblioteki Pedagogicznej w Skawinie oraz Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Redakcja czasopisma „BiE” uważa, że rzetelne recenzowanie artykułów naukowych w znacznym stopniu wpływa na poziom uprawiania nauki, dlatego zgodnie z wymogami wszystkie artykuły w głównym dziale są oceniane przez specjalistę z danego obszaru nauki. W ciągu ośmiu lat redakcja współpracowała

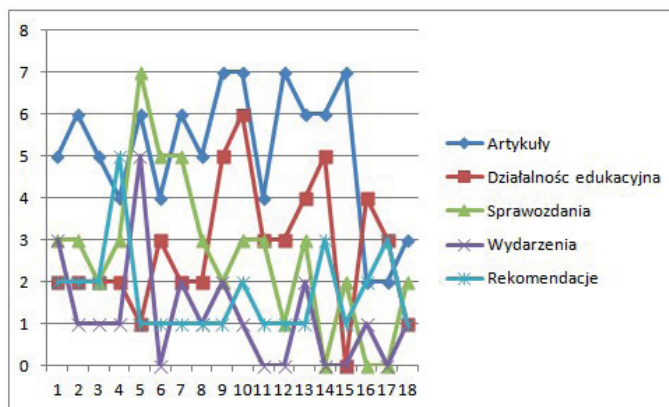
⁴ Mając na uwadze znaczenie pracy naukowej w funkcjonowaniu biblioteki akademickiej, 1 stycznia 2012 roku w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie powołano samodzielne stanowisko sekretarza naukowego. Funkcję tę objął bibliotekarz dyplomowany.

z recenzentami z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Legnicy, Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Gdańskiego oraz Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Charakterystyka formalna

Przeznaczając zaleceń międzynarodowej konwencji edytorskiej, „BiE” spełnia jej podstawowe wytyczne dotyczące informacyjności tytułu czasopisma, opisowości tytułów artykułów i streszczenia, danych adresowych każdego autora oraz kompletności danych bibliograficznych w tekstach. Każdy numer zawiera części stałe: kartę tytułową, spis treści, notkę „od redakcji” oraz materiał redakcyjny ujęty w pięciu działach: „Artykuły”, „Działalność edukacyjna bibliotek”, „Sprawozdania”, „Wydarzenia” oraz „Rekomendacje”. Czasopismo ma też wersję angielską, w której umieszczane są abstrakty artykułów.

Jedną z wartości statystycznych, istotnych dla zobrazowania przekazywanych treści, jest liczba publikacji za lata 2012–2020 w obrębie poszczególnych działów czasopisma (przedstawiona na poniższym wykresie): 92 artykuły, 50 tekstów w dziale „Działalność edukacyjna bibliotek”, 44 sprawozdania, 20 wydarzeń oraz 28 rekomendacji. Na wykresie oś pozioma pokazuje 18 numerów czasopisma, pionowa — liczbę opublikowanych tekstów w pięciu działach tematycznych.

Rys. 2. Liczba publikowanych tekstów w poszczególnych działach czasopisma we wszystkich wydanych numerach. Źródło: opracowanie własne.

Redakcja, dbając o elementy typograficzne czasopisma, mające wpływ na jego czytelność i estetykę, wprowadziła jednolity krój i stopień czcionki, interlinię oraz styl kolumny. Materiały graficzne, takie jak: tabele, rysunki, schematy, wykresy, zdjęcia i ilustracje, osadzone są w odpowiednich miejscach dokumentu. Od nu-

meru 14 (2018) zastosowano nową szatę graficzną, logo oraz układ treści. Dobrze dobrana paleta stonowanych kolorów tworzy równowagę i ogólną harmonię, która pozytywnie wpływa na odbiór czytanych treści.

Słowa kluczowe, umieszczone w panelu bocznym portalu, definiują zawartość treściową każdego tekstu z działów „Artykuły” i „Działalność edukacyjna bibliotek”. Dzięki nim użytkownik, „wczytując” wybrane hasło, otrzymuje określone artykuły. Konstrukcja strony internetowej czasopisma jest przejrzysta i intuicyjna. Czytelnik szybko uczy się zasad nawigacji, sposobu docierania do bieżącego numeru i tekstów archiwalnych. Wyszukiwarka dostępna na stronie www umożliwia przeglądanie czasopisma według numeru, autora lub tytułu. Na bieżąco tworzone jest archiwum wcześniejszych numerów, które pomaga w szybkim dostępie do tekstów i stanowi wygodny w wyszukiwaniu i zarządzaniu zbiór informacji. Jeden numer czasopisma obejmuje około 200 stron, co odpowiada średniej objętości polskich czasopism humanistycznych.

W artykułach zamieszczane są abstrakty, słowa kluczowe oraz informacje o stopniach naukowych i afiliacji autorów tekstu. Tytuł, abstrakty i słowa kluczowe występują w języku polskim i angielskim.

Promocja otwartego czasopisma oraz publikacji wiąże się ze zgłoszeniem periodyku do wielu baz i wyszukiwarek. Od 2015 roku „BiE” rejestrowana jest w Directory of Open Access Journals (DOAJ), a od 2016 dostępna jest w bazie bibliograficznej polskich naukowych czasopism humanistycznych i społecznych BazHum. W roku 2015 oraz 2016 czasopismo umieszczono w *Wykazie czasopism naukowych* Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Za publikację artykułu w czasopiśmie można było uzyskać 4 punkty. Informację o czasopiśmie zamieszcza bibliograficzna baza czasopism Biblioteki Narodowej, Polska Bibliografia Naukowa, baza czasopism ARIANTA oraz polskie katalogi centralne NUKAT i KARO. Dzięki indeksacji w bazach MOST Wiedzy, The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH) oraz ICI World of Journals osoby zainteresowane tym zakresem tematycznym mogą wyszukać informacje na temat redakcji, obszaru działalności i wydawcy czasopisma. Dodatkowo informacja reklamująca nowe numery zamieszczana jest w mediach społecznościowych skierowanych do studentów, bibliotekarzy i naukowców.

Analiza treści

W „BiE” zamieszczane są niepublikowane wcześniej, oryginalne artykuły naukowe, obejmujące swym zakresem kwestie związane z szeroko pojętym bibliotekarstwem. Preferowana jest problematyka działalności bibliotecznej: usług, księgozbiorów, nowoczesnych technologii, analizy danych. Teksty z działu „Artykuły” odpowiadają tematyce numeru i są oceniane przez recenzentów – samodzielnych pracowników naukowych spoza Uniwersytetu Pedagogicznego. Plan tematów

przyszłych numerów uwzględnia trendy oraz aktualną sytuację w bibliotekarstwie i jest zamieszczany z wyprzedzeniem, aby autorzy mieli wystarczająco dużo czasu na przygotowanie tekstów.

W ciągu ośmiu lat wydawania e-czasopisma 144 osoby przysłały 326 tekstów. Wielu autorów jest stałymi współpracownikami, publikującymi swoje artykuły zarówno w dziale głównym z tekstami recenzowanymi, jak i w części poświęconej sprawozdaniom oraz informacjom o działalności edukacyjnej. Dla autorów opracowano szczegółowe kryteria przesyłania tekstów, cytowań oraz zapisywania źródeł bibliograficznych.

Nie sposób wymienić afiliacje wskazane przez wszystkich autorów, warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że są oni przedstawicielami większości dużych ośrodków uniwersyteckich oraz bibliotek publicznych z całej Polski. Autorzy zagraniczni⁵ reprezentują biblioteki Hiszpanii, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Czech, Ukrainy, Francji i Austrii⁶. Zagraniczni goście Biblioteki Głównej, odbywający staże w ramach programu Erasmus+, opublikowali artykuły dotyczące działalności swoich placówek, m.in. bibliotek uniwersyteckich w Almerii i Valladolid⁷.

Do grudnia 2020 roku ukazało się 18 numerów, a każdy z nich miał własnego redaktora wiodącego i temat przewodni. W inauguracyjnym numerze 1 (2012), *Nowoczesne technologie w bibliotekach*, zamieszczono teksty o technologii używanej przez generację Google oraz w e-czasopismach i e-learningu. Opisana została efektywność szkoleń w formie zdalnego nauczania w działalności edukacyjnej bibliotek, etapy i przygotowanie materiałów do e-learningu oraz ich dostosowanie do potrzeb użytkowników. Dzięki nowej formule kształcenia, bibliotekarze mają możliwość przygotowania profesjonalnych szkoleń e-learningowych adresowanych do różnych grup odbiorców. Poprzez zastosowanie multimedialnych i interaktywnych narzędzi treści kursu zyskały atrakcyjną formę przekazu.

Kolejny numer (2012), *Biblioteki obcojęzyczne*, był szczególnie ważny, gdyż dotyczył historii, księgozbiorów, usług oraz działalności polskich bibliotek obcojęzycznych. Czytelnikom przybliżona została specyfika gromadzenia zbiorów w bibliotekach, których zbiory traktowane są jako podstawowy warsztat pracy

5 R. Ciesielska-Kruczek, E. Piotrowska, *Kreowanie wizerunku biblioteki akademickiej: naukowa i kulturalna działalność Biblioteki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: R. Samotij (red.), *Informacyjnej prostrir biblioteki: pol's'ko-ukraïns'kij dosvid: materiali miznarodnoi naukovo-praktičnoi konferencii, 18–19 travnâ 2017 roku, L'viv, Ukraïna, L'viv, 2017, s. 454–469.*

6 Biblioteka UP gości corocznie od kilku do kilkunastu bibliotekarzy w ramach programu Erasmus+. Nawiązane kontakty skutkują współpracą również w aspekcie wydawniczym.

7 M. Błach, E. Piotrowska, *Zagraniczne kontakty oraz ich rola w podnoszeniu jakości usług i budowaniu wizerunku biblioteki akademickiej: doświadczenia Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie w latach 2010–2016*, „Biblioteka i Edukacja”, 2017, nr 11, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/174/175> [dostęp: 2021-04-22].

naukowo-badawczej. Na przykładzie Biblioteki Sławistyki Uniwersytetu Łódzkiego zainteresowani poznali problemy występujące przy opisach bibliograficznych publikacji w językach orientalnych. Duże zainteresowanie wzbudził tekst przedstawicieli Ambasady Stanów Zjednoczonych w Warszawie i Konsulatu Generalnego Stanów Zjednoczonych w Krakowie. Oba organy prowadzą na terenie Polski szereg placówek, które udostępniają księgozbiory beletrystyczne i popularnonaukowe, zbiory audiowizualne oraz bazy danych (online) w języku angielskim. Organizują również wystawy, wydarzenia kulturalne i edukacyjne prezentujące dziedzictwo Stanów Zjednoczonych. Co warto podkreślić, autorami artykułów o wszystkich bibliotekach obcojęzycznych są bibliotekarze-praktycy.

Tematyka numeru 3 (2013), *Information literacy w bibliotekach akademickich*, została przedstawiona w kontekście oceny efektywności edukacji informacyjnej w polskich bibliotekach uczelniach oraz systemów wykorzystywanych w nauczaniu na odległość. Autorzy tekstów podkreślają, że kształcenie *information literacy* jest istotną formą przygotowania do pełnego uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym. Jest to jedno z podstawowych zadań współczesnych bibliotek. W numerze przedstawiono także standardy e-learningu oraz inteligentne systemy nauczania, zaliczane do najwyższej zorganizowanych systemów komputerowego wspomaganie procesu edukacyjnego. Podano przykłady zastosowań systemów ekspertowych w kształceniu użytkowników bibliotek.

Niezmiernie istotnym kwestiom poświęcony został numer 4 (2013): *Prawo biblioteczne*. Znajomość podstaw prawa ogólnego, zasad prawnych regulacji pracy oraz istniejących przepisów prawa autorskiego to tylko kilka przykładowych zagadnień poruszonych w opublikowanych artykułach. Biblioteki powinny stać się tymi jednostkami organizacyjnymi, które zajmą się organizacją i prowadzeniem szkoleń dla pracowników uczelni, doktorantów i studentów z zakresu ochrony i korzystania z prawa autorskiego. Treść takich szkoleń powinna dotyczyć: przedmiotu praw autorskich, przepisów chroniących osobiste prawa autorskie, dozwolonego użytku chronionych utworów, cytatów oraz czasu trwania praw autorskich.

W numerze 5 (2014) zamieszczono referaty wygłoszone na konferencji naukowej *Biblioteka w świecie cyfrowym: kultura – edukacja – wychowanie informacyjne* zorganizowanej w Suchoj Beskidzkiej 17 maja 2013 roku.

Numer 6 (2014), *Biblioteki cyfrowe i repozytoria dla otwartej nauki, edukacji i kultury*, dowodzi tego, jak ważny jest dostęp do otwartych źródeł wiedzy w Internecie, które można wykorzystywać do celów naukowych, edukacyjnych oraz ogólnorozwojowych. Zawarte w nim artykuły omawiają oddziaływanie i wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnej do tworzenia zasobów zdigitalizowanych w bibliotekach cyfrowych. Szczegółowo opisano projekt Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej, który rozpoczął okres rozwoju bi-

bliotek skupionych w Federacji Bibliotek Cyfrowych. O wadze przedsięwzięcia świadczą imponujące zasoby zdigitalizowanego dziedzictwa narodowego, liczba partycypujących bibliotek cyfrowych, wspólne narzędzie wyszukiwawcze oraz agregacja metadanych do obiegu światowego. Autorzy podkreślają, że wiodącą rolę w procesie digitalizacji pełnią biblioteki naukowe polskich szkół wyższych.

W numerze 7 (2015), poświęconym *Kształceniu bibliotekarzy w Polsce i na świecie*, znajdują się teksty opisujące: najważniejsze ośrodki akademickie kształcące bibliotekarzy, inicjatywy i formy kształcenia, historię kształcenia brokerów informacji w Polsce, przetwarzanie i udostępnianie danych, współczesne oferty samokształcenia oraz proces kształcenia w Grecji (na przykładzie Uniwersytetu Jońskiego na Korfu). W numerze zamieszczone zostały także artykuły sponsorowane.

Kolejny – 8 numer (2015), *Potencjał ludzki bibliotek*, poświęcony został tematyce planowania szkoleń, sposobu zarządzania personelem, a także nagradzania, motywowania oraz oceniania pracowników. Zwrócono w nim uwagę na fakt, że w czasach rozwoju nowych technologii i pojawiania się konkurencji w obszarze przekazu informacji, biblioteki zmuszone są do wykorzystywania „niematerialnych czynników sukcesu”, których upatruje się właśnie w rozwoju kapitału intelektualnego. Rozwój potencjału ludzkiego umożliwia osiągnięcie szeregu wymiernych korzyści zarówno dla biblioteki i jej pracowników, jak i całej uczelni. Z tego powodu biblioteki muszą nieustannie podnosić kwalifikacje personelu, adekwatnie do występujących potrzeb.

Numer 9 (2016), *Działania wpływające na wizerunek bibliotek*, dowodzi tego, jak ważne są zadania związane z budowaniem pozytywnego, wyrazistego i harmonijnego modelu biblioteki. Działania związane z marketingiem, promocją i *public relations* wpływają na jakość świadczonych usług oraz opinię o instytucji. Kreowanie wizerunku, który jest spójny z założeniami programowymi oraz wachlarzem usług oferowanych przez instytucję, stanowi obecnie jedno z najważniejszych zadań stojących przed bibliotekarzami. Zapewnia nie tylko rozpoznawalność, ale służy też budowaniu więzi społecznych z otoczeniem zewnętrznym.

Numer 10 (2016), *Praca z dziećmi w otoczeniu księzek i bibliotek – edukacja i zabawa*, proponuje siedem artykułów tematycznych. Teksty przedstawiają metody pracy z najmłodszym czytelnikiem w bibliotekach, które są sposobem na rozbudzenie zainteresowań czytelnicznych oraz kształtowanie wizerunku i promocję placówki. Edukacja dzieci w bibliotekach naukowych wiąże się z działalnością uniwersytetów dla dzieci oraz inicjatywami podejmowanymi przez samych bibliotekarzy. Jedną z ciekawszych propozycji edukacyjnych stanowią gry biblioteczne, będące formą promocji oraz narzędziem komunikacji z młodym użytkownikiem. Podejmowane aktywności są sposobem na promowanie biblioteki i nawiązywanie przyjaznych stosunków z potencjalnymi, przyszłymi użytkownikami.

Numer 11 (2017), *Zagraniczne staże zawodowe bibliotekarzy*, wyjaśnia, w jaki sposób wyjazdy zawodowe i szkolenia wpływają na rozwój kompetencji zawodowych pracowników bibliotek. Efektem staży jest nie tylko wymiana doświadczeń i podnoszenie kwalifikacji, są one bowiem w dużym stopniu także inspiracją do działalności publicystycznej.

W numerze 12 (2017), *Wypożyczenia Międzybiblioteczne i dostarczanie dokumentów: aktualne problemy i trendy*, redaktorka prowadząca udowadnia, że wypożyczalnia międzybiblioteczna to wyjątkowa usługa pozwalająca na zaspokajanie specjalistycznych potrzeb czytelników. Autorzy artykułów opisują funkcjonowanie systemu *Academica* (cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej książek i czasopism naukowych), porównując tradycyjne formy współpracy w ramach tej usługi z inicjatywami wykorzystującymi nowoczesne technologie. Działalność swoich wypożyczalni międzybibliotecznych prezentują trzy uniwersyteckie biblioteki naukowe: Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (w tekście dotyczącym zautomatyzowanego systemu informatycznego, stworzonego do obsługi transakcji międzybibliotecznych), Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej (zwraca uwagę na międzynarodową współpracę w tym zakresie) oraz Biblioteka Główna Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie (podkreśla dynamikę rozwoju wypożyczeń międzybibliotecznych w latach 2013–2017). Gwarancją wysokiej jakości usług międzybibliotecznych jest dobra współpraca, a także odpowiednie nakłady finansowe na budowę oraz rozwój systemów umożliwiających automatyzację procesów bibliotecznych, pozwalających na szybszą i efektywniejszą realizację zamówień. Analiza jakościowa zamówień międzybibliotecznych uzmysławia, jak dużą rolę odgrywają one w rozwoju naukowym uczelni wyższych.

Numer 13 (2018), *Biblioteki w Internecie – Internet w bibliotekach*, jest pierwszym, którego artykuły opatrzone zostały numerami DOI. Są to unikalne numery przypisane do dokumentów cyfrowych, które umożliwiają ich wyszukiwanie oraz jednoznaczną identyfikację. Artykuły z numeru 13 „BiE” koncentrują się wokół tematyki zastosowania oprogramowania *open source* w dostępie do informacji o zbiorach (Koha – zintegrowany system biblioteczny), a także wykorzystania informacji dotyczącej elektronicznej oferty bibliotek naukowych w statystyce bibliotecznej.

W numerze 14 (2018), *Zbiory bibliotek specjalistycznych*, przedstawiono zasoby i działalność wybranych bibliotek artystycznych, medycznych i technicznych. W artykułach autorzy uwzględnili aspekty prawne ich funkcjonowania, specyfikę użytkowników oraz świadczonych usług, zagadnienia związane z personelem bibliotecznym, a także najcenniejsze kolekcje. Liczne teksty na temat wyjątkowych zbiorów bibliotek zagranicznych przybliżają ich historię, rozwój księgozbiorów i aktualną działalność. I tak czytelnicy mogą poznać biblioteki specjalne

we Francji, historię i zbiory najstarszej biblioteki artystycznej Royal Academy Library w Londynie oraz zbiory bibliotek izraelskich – Biblioteki im. Younesa i Sorayi Nazarian Uniwersytetu w Hajfie i Biblioteki Izraelskiego Instytutu Technologii, Technion. Na uwagę zasługują również artykuły autorstwa bibliotekarzy reprezentujących dwie ukraińskie biblioteki – Naukową Bibliotekę Medyczną w Lwowie oraz Naukową Bibliotekę Architektoniczno-Budowlaną w Kijowie.

Tematem przewodnim numeru 15 (2019) są *Unikalne zbiory bibliotek*. Autorzy podjęli próbę udowodnienia, że historia najcenniejszych dokumentów wiąże się nie tylko z istnieniem unikalnych zbiorów ukrytych w bibliotekach, ale także z odkryciami archeologicznymi dotyczącymi najstarszych księżnic oraz zachowanymi już tylko w pamięci potomnych kolekcjami książek zagubionych bądź zniszczonych. Wymagają one usystematyzowania, szczegółowego opracowania, a także – o ile to możliwe – wyeksponowania i udostępnienia szerokiej rzeszy odbiorców.

W czasach błyskawicznie rozwijającej się technologii i nowych możliwości, kiedy na pierwszym miejscu stawiani są klienci-czytelnicy, realizowane projekty i statystyka, należy pomyśleć także o bibliotekarzach. Wszak na sukces bibliotek pracują konkretne osoby o różnych charakterach i zdolnościach. Jak bibliotekarze odnajdują się w swoich miejscach pracy? Jak w sfeminizowanym zawodzie widzą swoją pozycję mężczyźni? Na te i wiele innych pytań odpowiedzi znajda czytelnicy numeru 16 (2019): *Bibliotekarze i ich biblioteki*.

Relacje interpersonalne w zespołach bibliotecznych to hasło przewodnie numeru 17 (2020). Pozytywne relacje w pracy są równie ważne, jak w życiu prywatnym. Wpływają na zwiększenie efektywności działań organizacji, motywują i angażują jej pracowników. Prezentowane artykuły poświęcone zostały kwestiom dotyczącym wpływu komunikacji wewnętrznej na kulturę organizacyjną biblioteki oraz satysfakcję zawodową bibliotekarzy. Poprawę jakości relacji w zespołach pracowniczych można uzyskać dzięki analizie takich czynników jak: kultura organizacyjna, klimat pracy, style zarządzania, kompetencje społeczne i komunikacyjne, struktura organizacyjna oraz motywacja. Istotne znaczenie mają także: role pełnione przez pracowników w grupie, działania liderów i budowanie optymalnych relacji interpersonalnych w pracy zespołowej.

Ostatni z opisywanych w analizie tematycznej numer 18 (2020), *Biblioteki w czasie koronawirusa*, przedstawia sytuację, w jakiej znalazł się świat w 2020 roku. Pandemia ma ogromny wpływ na działalność bibliotek. W opublikowanych tekstach czytelnicy znajda relacje z różnych części świata pokazujące, jak w poszczególnych krajach funkcjonują biblioteki, jak zmieniono i przeorganizowano dotychczasowe zadania, wprowadzono i zastosowano nowe rozwiązania, a także, w jaki sposób pandemia przyczyniła się do rozwoju i poszerzenia wachlarza usług realizowanych online, w tym kursów e-learningowych.

Powyżej omówiona została tematyka głównych artykułów wszystkich wyda-

nych dotychczas numerów czasopisma. Drugim, równie ważnym działem jest „Działalność edukacyjna bibliotek”. Publikowane są tu artykuły przedstawiające liczne związki biblioteki i edukacji, np. dotyczące konkursów promujących biblioteki czy portali społecznościowych, będących nowym narzędziem komunikacji bibliotek z użytkownikami.

W kolejnym dziale – „Sprawozdania”, zamieszczane są raporty z wyjazdów stażowych oraz krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych. Z kolei w dziale „Wydarzenia” publikowane są relacje ze spotkań i warsztatów, informacje o wystawach oraz imprezach, takich jak np. Małopolska Noc Naukowców lub Noce w Bibliotece. Ostatni dział – „Rekomendacje” zawiera recenzje znaczących publikacji, reprezentujących specjalność bibliotekoznawczą, a także polecane nowości wydawnicze.

Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie prowadzi różnorodną działalność kulturalną, promocyjną i edukacyjną. Inicjatywy te realizuje, organizując wystawy, wykłady, spotkania z autorami oraz twórcami nauki i sztuki. Konkursy literackie, fotograficzne, wiedzy o kulturze i historii, językowe oraz plastyczne pobudzają aktywność twórczą użytkowników biblioteki i zachęcają do zgłaszania opowiadań, wierszy, komiksów. Najlepsze prace publikowane są na łamach „BiE”.

Biblioteka – jako organizator konferencji⁸ z cyklu „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej” – oferowała sponsorom możliwość publikowania artykułów w wydawanym przez siebie czasopiśmie⁹. W numerze 3 (2013): *Information literacy w bibliotekach akademickich* pojawił się dodatkowy dział „Artykuły sponsorowane”, w którym zamieszczono teksty Wojciecha Kowalewskiego (*Portal e-usług bibliotecznych w bibliotece.pl*) oraz Marcina Mystkowskiego i Karoliny Troki (*Axiell Arena – system zarządzania informacją biblioteczną*). Z kolei w numerze 7 (2015): *Kształcenie bibliotekarzy w Polsce i na świecie* opublikowane zostały trzy artykuły sponsorowane pt. *RFID UHF i HF w bibliotekach*, *Systemy biblioteczne następnej generacji* oraz *Skanery dziełowe w służbie bibliotek*. Z kolei w numerze 13 (2018) został umieszczony tekst sponsorowany pt. *Firma DVDmax.pl*.

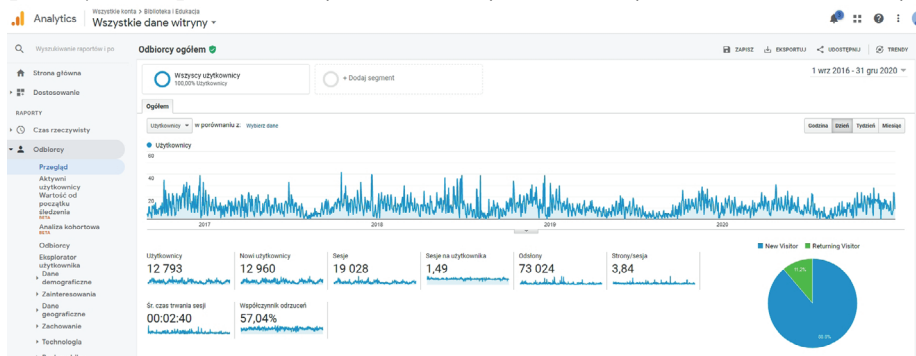
Portal czasopisma w Google Analytics

Od 1 września 2016 portal „BiE” znajduje się w Google Analytics, usłudze poświęconej stronom WWW. Dzięki niej możemy monitorować i analizować dane statystyczne dotyczące ilości użytkowników, odsłon, nawiązanych sesji czy też czasu ich trwania. W celu przybliżenia danych dotyczących odbioru e-czasopisma

8 Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie jest organizatorem konferencji i wydawcą czasopisma „BiE”.

9 E. Piotrowska, *Projekty biblioteczne realizowane w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: A. Łuszpak, J. Leśniewski (red.), *V Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy*, Wrocław, 2017, s. 75–83.

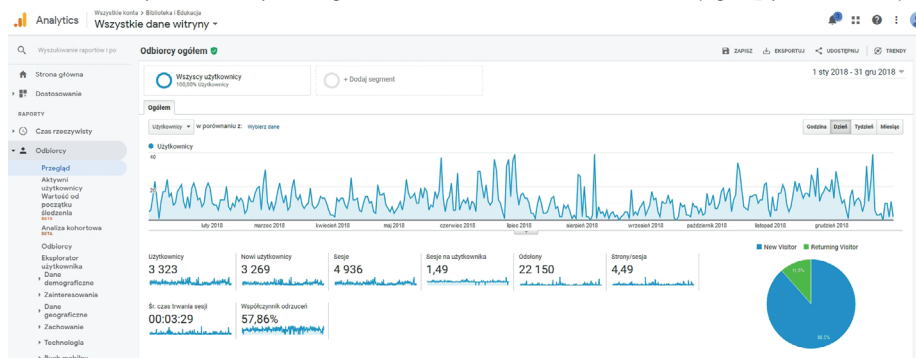
poniżej udostępniono zrzuty ekranów z wykresami aktywności za różne okresy:

Rys. 3. Wykres liniowy danych o ilości użytkowników, ilości sesji itp. Rzut ekranu portalu e-czasopisma „Biblioteka i Edukacja” od 1 września 2016 do 31 grudnia 2020 roku.

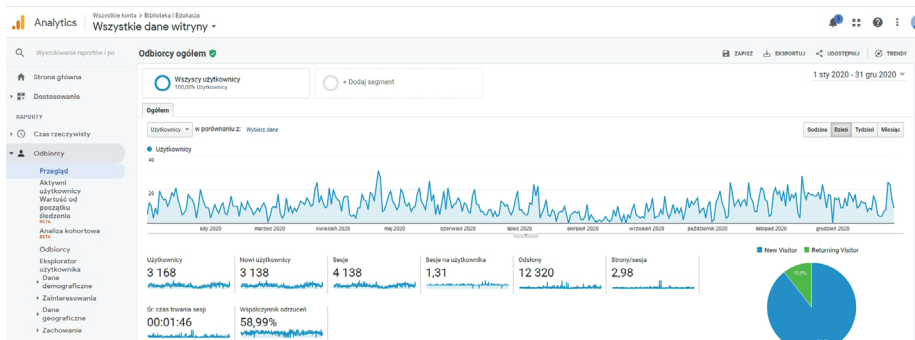
Źródło: Portal czasopisma w Google Analytics.

W przedstawionych powyżej danych statystycznych zwraca uwagę liczba ponad 73 tysięcy odsłon przy ponad 12 tysiącach odwiedzających. Statystyka odwiedzin i użytkowników utrzymuje się od września 2016 roku (wówczas usługa ta została aktywowana przez administratora portalu) na takim samym poziomie. Analiza aktywności użytkowników (wykres kołowy na każdym ekranie) wskazuje, że tylko około 10–11% użytkowników ma status stałych czytelników, natomiast około 90% pojawia się na portalu czasopisma okazjonalnie, zyskując status „nowy odbiorca”. Jest to wskazówka dla redakcji, która powinna poczynić starania, aby rozszerzyć krąg odbiorców, dotrzeć do szerszej grupy docelowej.

Rys. 4. Rzut ekranu portalu e-czasopisma „Biblioteka i Edukacja” za rok 2018.

Źródło: Portal czasopisma w Google Analytics.

Rys. 5. Rzut ekranu portalu e-czasopisma „Biblioteka i Edukacja” za rok 2020.

Źródło: Portal czasopisma w Google Analytics.

Podsumowanie

Elektroniczne czasopismo „Biblioteka i Edukacja” zapewnia czytelnikom dostęp do tekstów i analiz dotyczących różnych form szkolenia użytkowników bibliotek, promocji tejże działalności edukacyjnej oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych bibliotekarzy. Treści artykułów proponują szerokie spektrum tematyczne, odpowiadające zainteresowaniom czytelników: od opisów kolekcji i zbiorów specjalnych, poprzez księgozbiory historyczne, po nowe technologie w działalności edukacyjnej bibliotek. E-czasopismo, którego priorytetem jest szybkie przekazywanie informacji o osiągnięciach naukowych i badawczych, dba o wysoką merytoryczną jakość dostarczanych treści.

Bibliografia:

Błach M., Piotrowska E., *Zagraniczne kontakty oraz ich rola w podnoszeniu jakości usług i budowaniu wizerunku biblioteki akademickiej: doświadczenia Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie w latach 2010–2016*, „Biblioteka i Edukacja”, 2017, nr 11, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/174/175> [dostęp: 2021-04-22].

Ciesielska-Kruczek R., Piotrowska E., *Kreowanie wizerunku biblioteki akademickiej: naukowa i kulturalna działalność Biblioteki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: R. Samotij (red.), *Informacijnij prostir biblioteki: pol's'ko-ukraïns'kij dosvid: materiali miznarodnoï naukovo-praktičnoï konferencij, 18–19 travnâ 2017 roku, L'viv, Ukraïna*, L'viv, 2017, s. 454–469.

Folga A., Kołakowska J., *Konkursy plastyczne formą promocji biblioteki*, „Biblioteka i Edukacja”, 2012, nr 1, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/9/9> [dostęp: 2021-04-22].

Kamińska-Czubała B., Skórka S. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Projektowanie informacji w przestrzeni biblioteki*, Kraków, 2017.

Kulczycki E., *Otwarte czasopisma: zakładanie czasopism naukowych oraz transformacja czasopism zamkniętych*, Warszawa, 2013.

Olesiak K., *Działalność edukacyjno-kulturalna bibliotek akademickich na przykładzie Biblioteki*

Główniej Uniwersytetu Pedagogicznego, „Biuletyn EBIB”, 2016, nr 5, <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/460/613> [dostęp: 2021-04-22].

Pidłypczak-Majerowicz M., Skórka S., Wilk D. (red.), *Służą i chronią: 65 lat Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, Kraków, 2011.

Piotrowska E., *Działalność naukowa Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: K. Jazdon (red.), *Biblioteka naukowa: czy jeszcze naukowa?: praca zbiorowa*, Poznań, 2018, s. 85–95.

Piotrowska E., *Od redakcji*, „Biblioteka i Edukacja”, 2012, nr 1, <http://www.bg.up.krakow.pl/nawbie/index.php/bie/article/view/2/2> [dostęp: 2021-04-22].

Piotrowska E., *Projekty biblioteczne realizowane w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*. W: A. Łuszpak, J. Leśniewski (red.), *V Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy*, Wrocław, 2017, s. 75–83.

Skórka S., *Tytułem wstępu*, „Biblioteka i Edukacja”, 2012, nr 1, <http://www.bg.up.krakow.pl/nawbie/index.php/bie/article/view/1/1> [dostęp: 2021-04-22].

Skórka S. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej: funkcje i wyzwania w XXI wieku*, Kraków, 2013.

Skórka S. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej: technologia informacyjna w służbie użytkownikowi*, Kraków, 2014.

Skórka S., Rogoż M. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Bibliotekarz 2.0: nowe technologie, nowe wyzwania*, Kraków, 2016.

Skórka S., Rogoż M. (red. nauk.), Piotrowska E. (współpr.), *Bibliotekarz 2.0: nowoczesność na bazie tradycji*, Kraków, 2015.

Stepowicz M., *Cechy formalne czasopism internetowych w odniesieniu do analogicznych publikacji drukowanych*, Warszawa, 2000.

Library & Education. The electronic journal of the Main Library of the Pedagogical University of Krakow

ABSTRACT:

„Library & Education” is an electronic scientific journal, which publishes materials mainly devoted to issues in the field of book and library science. This reviewed journal has been published regularly since 2012 by the Main Library of the Pedagogical University of Krakow. In this study, the analytical method used is examination of individual issues of the journal as source material with the aim to present its history, editorial team, formal features, and subject characteristics of the content of the journal.

KEYWORDS:

electronic journals, Polish librarian journals, educational activity in libraries.